

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravnništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 24.— — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 10

V Trstu, dne 10. maja 1924.

Leto V.

Borimo se za svoja prava

«Vsak poedini bi moral gledati, da tudi sam brani svoje pravo in zahteva, kar mu gre in kar naj bi tudi organizacija zahtevala.»

Te riječi od našega druga dalo mi je povod da napišem ovo nekoliko riječi.

Historija, ta učiteljica naroda, podaje nam na stotinu i stotinu jasnih slika, u kojima se zrcali sve ono što je čovječanstvo poduzelo za obranu i za postignuće svoga prava. Nebrojene ljudske mase čamile su u tu svrhu u ropstvu i tiranstvu pod okrutnim bičem. Ti narodi nisu bili svijesni svoje moći, budući da nisu poznavali svoja prava. Propovijedalo im se, da je njihova dužnost samo da slušaju, a o njihovim pravima nije bilo niti govora. No, tijekom vremena, prosvjetom i iza mnogih žrtava došao je današnji čovjek do uvjerenja, da ima i on pravo na svoja prava. Razmišljanjem pronašao je, da je boj za svoja prava naravan i svet. Uvidio je, da je onaj, koji njegova prava gazi, njegov najveći neprijatelj. Sada si je taj bespravni čovjek uočio svoje pravno stajalište i upoznao je svoje pravo, te se je protiv otimača njegova prava odlučio za najžešću borbu, pa stajalo ga i sam život. Krvavi i žestoki bojevi bili su se za obranu prava i pravice.

Taj se boj bije i danas. Borba ne će prestati, dok bude čovječanstvo stenjalo pod krutom morom i tiranskim ugnjetavanjem ljudstva. I budući da je to ljudstvo slabo napram nadmoćnoj korupciji i tehničici grabežljivaca, baš zato je teška njegova borba za pravo. No, uzmimo gotovu činjenicu i realni položaj današnjega kulturnog svijeta, u kojem svijetu velika masa svijesno gleda što se okolo nje i nad njome događa, doći ćemo do uvjerenja, da se je u najnovije doba stvorio novi duševni ambijenat s pojačanim i zrelim duševnim silama, s kojima mora da ipak računa današnji svijet.

Ta živa svijest u spoznanju svoga prava, te smjelost srca jest onima, koji su materijalno siromasi, najveće, najoštrije i upravo neiscrpivo oružje u krvavoj borbi za njihova prava.

Kao što se cijelo čovječanstvo, tako se i mi slavenski učitelji napose nalazimo u tom borbenom i šumećem vrtlogu.

Svaki od nas, ako hoće da bude jak i ustrajan u toj borbi, mora da upozna svoje pravno stajalište. Kao intelektualci zadubimo se svojim pronicavim okom i ostrim svojim razumom u

ovu današnju družbu! Proučimo socijologiju i pratimo svakim danom dnevna socijalna pitanja i socijalne događaje. Ako se je štogod nepravedna o tebi odlučilo, nemoj to flegmatično prihvatiti i reći si, da tako je moralo doći. Razmišljaj u koju svrhu ti je to određeno. Da li si ti svemu tomu štogod sakrivio? Evo, takovom i sličnom socijološkom analizom doći ćeš do pravoga svoga uvjerenja. I kaže li ti zdrav razum i tvoja tankočutna savjest, koja te ne smije nikada izdati, da si ti vršio sve svoje društvene dužnosti, te da nisi dao nikakovooga povoda tvom progonstvu, onda, brate, *tvoje dužnosti, koje si ih tačno vršio, neka ti budu oružjem za obranu tvojih svetih prava*. Ne odstupaj ni za tren, a ni za korak od te zakonite borbe. Neka te ne zabljesne tvoj gromovnik svojim birokratskim ukazom, nek ti ne začepi usta, već mu reci svoje mnijenje u brk. Dokaži mu, da si svijestan svojih prava. Tvoja borba mora da napokon uspije. Ta to ti i naša sadašnja najnovija historija priča. Kako je sveta borba za svoja prava i kako je treba ustrajno voditi, te žrtvovati sve svoje sile za nju, pričaju ti junacke borbe tvojih drugova i tvojih družica. A ta njihova borba za svoje pravo ujedno je i borba za tvoja prava, za naša prava. Tako si i ti *dužan*, da se boriš u svome razumom i poštenjem utvrdjenom šancu. Tako i ti traži svoje, naše i čovječansko pravo! Naša je specijalno učiteljska borba — borba za opće čovječanstvo. I kao takovim borcima nisu nam pred očima egoistični ciljevi, već samo dobrobit čovječanstva. A s onim ljudima, kojima je na srcu prosvjeta i napredak čovječanstva, s njima je i moralno čovječanstvo, moralna pomoć. Historija pak, koja je bezobzirna, osuditi će nemoralnike i otimače svetih učiteljskih prava...

Bude li svaki pojedinac karakteran borac za svoja učiteljska prava, onda se ne bojimo i najžešće oluje. Nadje li se u našim redovima i samo jedan slabić i izbjeglica, onda je već tu praznina. Ako na krovu naše učiteljske zgrade ponestaje sve više crijepova, onda će kiša i oluja jače drmati krovom, dignuti će ga u vis i s njime će tresnuti u oslabljenu i izdrmanu zgradu, te će tako zgnječiti sve stanare. Zato držimo se svi ujedinjeno kao crijepovi na krovu te kao karike lanca. Svaki od nas neka bude potpun čovjek, a svi zreli ljudi, i kao takovi budimo svi čvrsto svezani u našoj ponosnoj «Zvezi». Koracajmo uvijek naprijed vedra čela i poštena srca, boreći se smjelom dušom za svoja učiteljska, naravna i božja prava. D.

Taoci i zločinci ujedno

Naš veliki hrvatski pedagog i učitelj, nezabornavi Ivan Filipović, reče jednom prigodom: Valja ići s narodom pa makar bilo i na — Golgotu.

Veći i najveći deo jugoslov. učiteljstva u Istri te u čitavoj Julskoj Krajini već pet godina nalazi se na Golgoti. Ne preteravamo. Možda ne će u to verovati ni sami progonitelji, ali mi, koji krvavi pot potimo usled duševne teskobe, zabrinutosti, užasa, nestalnosti službe i kruha, nesigurnosti za vlastiti život, znamo da je tomu tako. Mnogi od nas davno otpočino u nje. Krevet nam ne pruža odmora, a vlastiti krov ne štiti nas. Ne znamo bo za čas i uru kad će doći — dan plaće, čas osvete, hip odmazde. Ne znamo sami čime i kako se zamerismo; nit ne znamo što bi odlučeno u tajnoj sednici o nama. Tajna pritužba, tajni sastanak, tajni suci — pade osuda... što mora biti izvršena. Kada? Kako? Gde?

Ova okolnost gnjavi dušu i truje život našem učitelju. Kad će ga stići kazna? Po belome danu? noću? Krvavo? nekrvavo?

I tako živi naš učitelj med nebom i zemljom, u većnoj duševnoj borbi i teskobi, živi ko ranjeni junak na fronti, uvek pripravan na svako zlo, samo na zlo, što ga ravnodušno očekuje... Pa nek dodje: savest mi je čista. I ruke su mi čiste; i obraz mi svetao. — Svedokom mi je Nebo i Zemlja; sunce i noć to znadu; a narod u tu čvrsto vjeruje — pa nek dodje šta ima doći.

Braniti i obraniti se ne mogu.

Možda me «počastije» u tajnoj sednici, te sam imenovan, proglašen — taoce, jer sam u očima sudaca i ovrhovoditelja — zločinac.

I tako moram pasti, pre ili posle! Moram kao taoc ili kao zločinac. Nema tu izlaza! Mogu hiniti, mogu se preodenuti, mogu se ne obrijati i ne ostrici par meseci, mogu se pričiniti glupim, nehajnim za sve; mogu hiniti svoju smrt; mogu ne gledati i ne slušati i ništa raditi; mogu tajiti i zatajiti svu svoju osobnost fizičku i moralnu, — mogu — ali neću, jer sam uveren, da istotako samo nešto kasnije stići će kazan. Stići će zaista još i radi ove zadnje lopovštine, što sam se naime pretvarao i varao tako — gospodare.

I tako ostadoh na straži čitav u svome naravnom odelu... Takav sam dušom i telom! Gledajte me i sudite! Ako ste ljudi — poštovaćete me i nagraditi. Ako niste ljudi — vešajte! Krv na vas i na vaše sinove!

Možda sam uzet kao taoc? Vi ste, moj gospodine, odgovoran za sve što se bude «zla» dogodilo u školi i izvan škole. Ella è responsabile! Sada znadem — gde sam!

Specijalista za italij. jezik tvori kamen smutnje. Ne zna, ne može da drži reda i zaptu u školi. Ne može, pošto nije učitelj ni uzgajatelj ni pedagog.

Alkohol in njegov vpliv na človeški organizem

(Pri obiteljskem sestanku predaval M. Mikuz).

(Nadaljevanje).

Alkoholne pijače so v kratkem času skoraj iztrebile divje narode, pa tudi kulturnim narodom niso prizanesle in jim ne prizanašajo. Stari Egipet je propadel največ radi nezmerne pitja, prav tako pozneje Grki in Rimljani. Tudi sedanje prosvitljene

U njegovo dobro ćemo reći: njegova je služba teška. Govori naime i nešto tumači, a deca ga ne razumiju... U školi tako biva dosadno i učitelju i učenicima. Deca nemirna, učitelj ljutit. Tuci, mlati palicom, uprav toljagom. Bilo plača i protesta sa strane dece. Učitelj, nesretni pedagog, žestio se i stao vredjati decu i roditelje te njihovu narodnost — Affamati! Porchi! Porchi schiavi!... Drugi put je krenuo drugim, lepšim putem. Stao griskati slatkiše, šaliti se s decom, a ona, da bude slika potpuna, takodjer se šalila i kruh jela. Bijaše u školi uprav zabavno. Kadgod pakao, drugda raj. Neke majke dece razbitih nosova došle nekog dana da se potuže učitelju-mučitelju, te da ga mole, da ne zlostavlja decu, koja nisu kriva da ne poznadu italijanskog jezika, te što ga ne razumiju u školi. On stao malo oštro govoriti, a žene na seljačku još glasnije. Telefonom bi pozvani u školu oružnici i opć. načelnik... Naš hrvatski učitelj odgovara za ovaj ženski — zločin. Buna. Neko žene naučio, nagovorio i drgnuo. Ko?! Pa ko drugi nego naš — slav. učitelj! Talac. Plaća on grehe sveta. Propni ga! I gospodin nadzornik — bio je uveren da je te majke nahuckao naš mukotrpn učitelj. Nije bio ni preslušan ni predveden pred sudačko veće — a ipak bio suspendovan... Mogao, morao je «bunu» zaprečiti. — On je odgovoran. Specijalista naprotiv ostane živ i zdrav...

...Ljudstvo nije zadovoljno radi italij. škole i radi specijaliste. Njegovo izvešće ide na kotarsku oblast, da se Slaveni bune proti državi i proti Italijanima... Dodje k slav. učitelju kompetentna osoba, te ga ga zamoli da ide k slav. «kopurionima», da ih nagovori na mir i posluš. Nije uspio, nit je mogao, pošto bio specijalista tako loš uzgajatelj, da se moralo buniti roditeljsko srce... Nije uspio... i bio suspendovan.

Taoc... Taoci gube glavu, službena mesta, budu umirovljeni, suspendovani, premešteni, poterani brahijalnom silom... i to zato, jer naš učitelj mogao bi i morao svemu našem ljudstvu zatvoriti usta, oči, uši, a srce mu usmrtiti... Ne možeš li? Platićeš ti — mesto naroda... I plaća on, poštenjak, idealista, voljan uzgajatelj, plaća fiskus, pošto je najbliži tomu narodu. Preblizu je... A naš valjan učitelj, človekoljub i rodoljub, mora i na Golgotu s narodom i za narod...

A Istra ima već dosta i previše Golgota. Već Istra nema humka ni brežuljka što ne vidje križa.

Mi smo učitelji još i danas u Istri taoci i zločinci. Znamenje, da još nije dokrajčio rat, da još nije dobojevan boj i da smo svedjer na fronti.

A mi želimo mir. S mirom da dodje čoveštvo, ljubav i kultura. Nek zavlada božica Pravde. Svi taoci i zločinci iskreno dižu svoje poglede k nebu molitvom: Pridi kraljevstvo Tvoje! — I nek dodje u ime čovečanskog ugleda i prestiža, pa da se Evropa ne mora sramiti.

narode vničuje alkohol, nekoliko počasneje sicer, toda ne manj gotovo. Alkohol povzroča celo kopo boleznin pripravlja telo za druge. Zmanjšuje odgovornost posameznika in vsega rodu napram infekcijam in zvišuje bolehnost in umrljivost. «Alkohol decimira bolj kot glad in pomori več kot vojska,» je rekel Gladstone.

Ko je vlada na Angleškem med vojno izdatno skrčila vživanje alkohola, se je opazilo, da je to zelo ugodno vplivalo na ljudsko zdravje. In Lloyd George je napisal pred letom v nekem časopisu članek, kjer pravi, da bi bila prava narodna ne-

sreča, če bi se ti lepi uspehi iz vojne zopet izgubili. Predobro pač ve, da silno škoduje tudi njegovemu narodu alkoholizem. Izračunjeno je, da umrje na Angleškem vsako leto več kot 60.000 ljudi vsled alkoholnih pijač.

Nek švicarski zdravnik, ki popisuje vtise s svojega potovanja po Ameriki z ozirom na splošno prepoved točenja in vživanja alkoholnih pijač, pripoveduje med drugim, da izjavljajo velike bolnišnice po mestih, da niso imele še nikdar tako veliko število praznih postelj kakor sedaj. Tako ugodne posledice protialkoholne prepovedi so se pokazale, ko je bil zakon v veljavi šele dve leti. Glavni učinek tega prohibitivnega zakona se bo pa pokazal šele pri madini, ki bo zrastle v novih razmerah.

Prof. Forel pravi, da bi bilo treba pol zdravnikov manj, če bi ne bilo alkohola. Tako silno škoduje ta človeškemu organizmu.

Alkohol kvari sluznico v ustih, goltancu, požiralniku, želodcu in črevesju. Ker vživanje alkohola neprestano draži sluznico v grlu, dobi pivec v grlu katar, vsled česar ima hripav glas. Poleg tega nadlegujejo alkoholike katarji pljučne cevi in so zelo razpoloženi za boleznih dihal.

V želodcu draži alkohol sluznate žleze, ki vsled tega zatečejo in se vnamejo. Komur se to zgodi, postane bled, slabi ga, jed mu ne diši in večkrat mora bljuvati. Pri večkratnem in obilnejšem vživanju alkohola se pa želodec trajno vname. Pri trajnem vnetju želodca se sluznica na notranji strani zgrbanči in pokažejo se majhne kožne grbice. Pri tem se želodec zelo poveča, sluznica postaja vedno debelejša in žleze ne izločujejo redno želodčnega soka, ki je potreben za prebavo. Človek z vnetim želodcem nima slasti do jedi, želodec ga boli in pogosto meče iz sebe. «V želodčnih oteklinah», piše češki zdravnik dr. Novotny, «je treba iskati tudi vzrok precejšnjemu odstotku želodčnega raka». Želodčnemu vnetju se pridruži tudi katar v črevesju z nadležno drisko.

Zelo škoduje alkohol tudi jetrom, ki izločujejo in zbirajo žolč. Ta se v majhnih količinah redno steka v dvanajstnik in ima moč, da prebavi maščobe, katerih ne more želodec. Poleg tega jetra slabijo in vničujejo kužne in strupene bacile in druge snovi, ki so bile primešane hrani. Jetra vsled alkohola polagoma tako oslabe, da ne morejo več vršiti svoje važne naloge, odebele in se prevlečejo z maščobo. Alkoholik dobi zamaščena jetra.

Pa tudi trajno skrčenje in strjenje jeter, zlatenico in vodenjico povzročata alkohol. Skrčena jetra dobe grbančasto podobo. Človek, ki ima zlatenico, je ves rumen v obeh, po obrazu in životu in hira. Žolč namreč, ki ne more iz jeter v črevo po cevkah, ker so se skrčile, zaide v kri in z njo po vsem telesu. Ko se pa začnejo vsled alkohola v jetrih krčiti tudi krvne žilice, da kri ne more več dalje, začne kri vodeneti in napolni trebušno votlino. Včasih se nabere v njej do 12 l vode. Ako jo zdravnik vzame ven, se pa nabere nova. Te bolezni so redko ozdravljive.

Podobno, kakor jetra, obole vsled alkohola tudi obisti. Te izločujejo iz krvi nerabne in škodljive snovi. Med različnimi strupi, ki škodujejo obistim,

ako so prišli v kri, je v prvi vrsti alkohol. Obisti ga izločujejo iz telesa, kolikor je v njih moči. Neprestano vživanje alkohola pa povzroča v obistih krvavenje in, če to traja mesece in leta, se obisti vnamejo. Bolne obisti odebele ali pa se skrčijo, strdijo in ne morejo več opravljati svoje naloge.

Vsled tega se naberejo strupene snovi v krvi in pojavijo se znaki zastrupljenja, glavobol in bljuvanje. Omenjenj zdravnik dr. Novotny je mnenja, da je tudi vnetje mrežnice in popolno oslepljenje lahko posledica ledvične bolezni. Dr. Deneffe pa pravi, da jih pozna več tisoč, ki so oslepelj vsled žganja. «V groznih krčih, kakor jih groznejših ne poznamo, v delirijih in konečno v topi nezavesti gine propali alkoholik, kateremu so ledvice odpovedale službo. Trikrat sem imel v svoji zdravniški praksi priložnost gledati tak konec in trikrat sem se tresel groze,» piše dr. Novotny. Pomniti pa je, da obistnim boleznim ni vselej vzrok alkohol, temveč tudi pokvarjena hrana, oslabiljenje organizma, neredno življenje, prehlajenje i. dr.; vendar trdijo nekateri, da so štirim petinam teh bolezni vzrok opojne pijače.

S krvjo pride alkohol tudi v srce in pljuča. Srce začne vsled alkohola hitreje biti. Pri alkoholiku napravi na minuto 13 udarcev več kot pri onem, ki ne vživa alkohola. To naporno delo je vzrok raznim srčnim boleznim. Vsled alkohola se srce poveča, njegova vlakenca se pa spremene v toščo, ki se nabira okoli njega. Pivci dobe o t o l š č e n o srce. Tako srce se ne more več pravilno krčiti in raztezati ter pravilno vršiti svoje naloge. Povečano srce dobe navadno pivopivci. Na Bavarskem, kjer se pije veliko piva, umrje vsak 16. mož vsled pivskega srca. Ker srce vsled alkohola obnemore, zadene pivca srčna kap, ali pa se ga loti vodenica, ker kri pravilno ne kroži.

V pljučih izhlapi nekoliko alkohola z izdihanim zrakom, zato ima pivčeva sapa duh po njem. Pri alkoholikih se rada vnamejo pljuča, kar jih sili h kašlju in pljuvanju, in pljučnica se pri njih razvija tako usodno, da se navadno pričakuje neugoden konec. J. Clarka trdi na podlagi mnogo slučajev, da je tudi tuberkulozi največkrat vzrok nezumno popivanje. Gotovo je, da osebe, ki trpe na neprestanih katarjih pljučne cevi ali na začasnih pljučnici, osebe, ki so oslabele radi prepiche hrane ali bolezni, tvorijo glavni kontingent tuberkulozniki; če torej ni alkoholizem s tuberkulozo v neposredni zvezi, je pa posredna zveza očitna. Izkušnja uči, da umrje vsled alkoholizma ravno toliko ljudi kakor vsled sušice. Umrljivost vsled teh dveh bolezni pa je približno enaka zato, ker mnogo ljudi dobi tuberkulozo prav vsled popivanja. Zato deluje vsaka akcija, ki je naperjena proti alkoholizmu, obenem proti širjenju jetike. (Dr. Novotny).

Alkohol vpliva kvarno tudi na žile. Vanje pride neizpremenjen in jih draži, da se vnamejo. Vsled alkohola se pokvarijo prožna vlakenca žil, ki izgube vsled tega prožnost. Poleg tega postanejo žile trde, prepajene z apnencem. Vsled pokvarjenih žil je obtok krvi nepravilen, pomanjkljiv; telo dobiva premalo hrane in ves organizem hira. Poapnele žile rade počijo, kar je vzrok m r t v o u d u.

(Nadaljevanje).

Koprški samoizobraževalni krožek ima 1. junija ob 9½ uri na Škofijah sestanek. Predelati je I. del Krekovega «Socializma».

Slov. uč. društ. za Istro. Opozarjamo člane, da se bo vršilo redno zborovanje na binkoštni ponedeljek 9. junija ob 10. uri pri Sv. Ani.

IZ ORGANIZACIJE

Zvezin pevski zbor je imel 10. in 11. t. m. pevsko vajo. Udeležilo se jo je skoraj vse učiteljstvo, ki je sodelovalo pri lanski turneji, izvzemši nekatere, ki se radi tehtnih vzrokov niso mogli odzvati.

Pevska vaja je pokazala, da zbor vzlic večmesečnemu odmoru ni trpel občutne škode in da bo lahko kmalu spet nastopal v svoji polni moči in artistični rutini. Dokazala pa je pevka vaja tudi, da preizkušnje učiteljstva niso zlomile. Duh občudovanja vredne požrtvovalnosti, ki se je tako sijajno pokazal na turneji, je ostal živ. Naše delo se ne ruši, prenaša tudi udarce. Volja in zdravje zmagujeta, dva neizčrpna vira ustvarjanja in napredka. Dajeta nam moč, da — nadaljujemo.

Tečaj za samoizobrazbo. Zadnje opozorilo vsem, ki se tečaja udeležijo, je treba v toliko popraviti, da se priglašenci javijo predsedstvu onega društva, v katerem so včlanjeni. Društveni predstavniki bodo potem sporočili njih imena t. J. Dolganu v Trnovem (p. Bistrica). Tečaj je namenjen članom društev, ki se jim povrne potnina in oskrbi prenočišče. Na druge se Zveza ne more ozirati, izvzemši učiteljstvo, ki še le prvo leto službuje. Ker je tečaj združen z majhnimi stroški (le za prehrano), pričakujemo mnogo udeležencev. Nekaj predavateljev je že zagotovljenih, vendar se podrobnosti javijo v prihodnjih številkah.

Delegati Zvezinega zborovanja 1924.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico:

1. *Birsa Josipina,*
2. *Čok Amalija,*
3. *Daneu Ivan,*
4. *Kleinmayr Ferdo,*
5. *Ribičič Josip,*
6. *Scheimer Ana,*
7. *Širok Albert,*
8. *Švagelj Ana,*
9. *Trobec Vinko,*
10. *Vouk Ivan,*

Namestniki:

1. *Čok Marija,*
2. *Golob Emilija,*
3. *Logar Mirko,*
4. *Pahor Slava.*

Učiteljsko društvo za Trst in okolico je imelo 4. t. m. svoj redni občni zbor v Bazovici. Navzočih 45 članov in 8 gostov. Predsednik otvori zborovanje s pozdravom in nadaljuje:

Polagamo danes svoj račun in na vas je, da izrečete pohvalo ali obsodbo. Usoda učiteljstva ni lahka. Imeli smo hišice na ravnini, ob široki cesti — naše šole. Tik poleg ceste pa se že dviga grič, na katerega vodi strma pot naših gmotnih in moralnih pravic. Težko nam je na tej poti. In z višine, od romarske cerkvice, je razgled v daljavo, kjer zremo lepe palače, kamor želimo: do višjih študij. A danes smo na klancu, v globeli, koder ne sije solnce. Ne obupujemo pa. Učiteljstvo dvigajo ideali in toplo nam je z njimi. Brez njih bi nam bilo še težje, ker bi nas ljudstvo ne cenilo. Zato vztrajajmo in delajmo!

Poročilo tajnice je kratko: Odbor je imel 5 sej, h katerim nista 2 odbornika nikdar prišla. Takih ni voliti. Tudi k društvenim zborovanjem ni nekaterih članov nikdar, dasi je njih moralna dolžnost, da bi prišli. Ob pričetku šols. leta si je

odbor prizadeval, da bi bili odslovljeni spet sprejeti v službo. Vendar so morali trije iz države. Odbor je priredil poučen zlet v Bistrico, se ukvarjal s šolsko reformo in skrbel za predelavo pravil.

Blagajniško poročilo: Po dogodkih ob pričetku leta se je število članstva znižalo od 122 na 94. Članarina se je redno plačevala, za kar gre zahvala onim, ki so zbirali. Razen redkih izjem ni zastankov. Promet je ca: 10.630 L dohodkov in 9530 L stroškov, torej prebitka okrog 1100 L. Iz lanskega preostanka so se dale različne dobrodelne podpore, večinoma za šolske namene, med tem štiri podpore à 100 L tovarišem, ki jim otroci študirajo. Društveno premoženje se ne množi.

Poročilo se nihče ne oglasi, zato predlaga t. Starc v imenu pregledovalcev računov tovarišici blagajničarki absolutorij ter jo priporoči za nadalje.

Sledi poročilo t. Daneva o spremembi pravil. Obravnava se točka za točko, med katerimi je ena važnejših, da se zniža število odbornikov na sedem z deset. Tudi o pripadu imovine v slučaju razdruženja društva se živahneje razpravlja.

Volitve novega odbora: po kratkem odmoru predlaga t. Germek, naj ostane ves dosedanj odbor. Kadar bomo iz globeli, se bo lahko spreminjalo, zdaj je potreba, da se delo nadaljuje nemoteno, tem bolj, ker uživa odbor zaupanje. Naj bi se pa mesto podpredsednika pridržalo za spodnjo okolico, za kar predlaga t. Daneva.

Po živahni debati obvelja predlog, s to razliko, da se poleg predsednika in podpredsednika izvoli še 5 odbornikov, ki se jim pridata 2 namestnika. Izberejo se tudi trije člani v razsodišče.

Nato se izvoli 10 delegatov in 4 namestniki za delegacijsko zborovanje, upoštevajoč člane odsekov, da ne bi bilo preveč stroškov.

Šolska reforma. O njej poroča predsednik. Poudarja, naj se vzgajata srce in um mladine. Reforma uvaja marsikaj, kar smo že imeli pri nas. Kar pa je novega, naj bi se učiteljstvu še pojasnilo. V «vrtinarstvu», ročnih delih nismo izvežbani. Skrbeti je, da se s tem seznanimo. Morda ima kdo kak predlog v tem oziru. Želi, da se oglasi v razpravi.

Zvezin tajnik omenja, da izdani učni načrti, ki stopijo v veljavo s šolskim letom 1924-25, ne stavijo tukajšnjega učiteljstva pred neznane reči. V petju, risanju, čitanju se zahteva več, kakor se je prej od učencev, ker se z reformo zavrača intelektualizem ter uveljavlja umetniški pouk v šoli. Na drugi strani daja reforma učitelju več svobode kakor pa tip nemške ljudske šole. Če izločimo zahtevo, da je državni jezik obenem učni jezik, je reforma napredek. Za njeno izvedbo je tukajšnje učiteljstvo kulturno in didaktično na višini.

T. Čok A. ni enakega mnenja, ker so uvedena učiteljstvu malo znana ročna dela. Ta narastejo v 6., 7. in 8. š. letu na 8 tedenskih ur ter se razvijejo v pravo strokovno delo. Kaj naj učiteljstvo začne, če so učenci iz različnih stanov v šoli?

Zv. tajnik: Podrobnih učnih načrtov za integrativne razrede še ni, zato si o tem še ni mogoče napraviti prave sodbe.

Razpravlja se tudi še o konecletnih izkušnjah ter se naposled sklene predložiti šolski oblasti memorial glede ročnih del in izkušenj.

Slučajnosti. Sklene se naprositi, naj magistrat nastavi 2 ali 3 suplente za nadomeščanje daljših dopustov. Tudi bi bilo dobro poizvedeti, kdo se smatra za suplenta.

Radi opazke glede slik «Novega roda» pove predsednik, da ugajajo slike, ki jih nariše — sam

urednik, one od slikarjev umetnikov se pa kritizirajo.

T. Germek predlaga, naj se preostanek društvenega denarja razdeli v pametne namene. To se prepusti odboru.

T. Germek opozarja še na sklep prejšnjega zborovanja glede sklada za sanacijo zbora. Odzvalo se je, žal, premalo šol, sklep se ni izpeljal.

Sklene se še, naj se prihodnji redni občni zbor vrši v Križu, kjer ni nihče izmed učiteljstva vpisan v društvo.

S tem je zborovanje zaključeno.

Sežansko učiteljsko društvo zboruje v Sežani v nedeljo, 18. t. m. ob 11. uri z dnevnim redom:

1. Poročila predsednika in odbornikov.
2. Volitev delegatov za deleg. zborovanje.
3. Referat o Gentilejevi reformi osnovne šole (praktične teze za nje izvedbo).
4. Sprememba pravil.
5. Slučajnosti.

Malokatero društvo ima tako trde preizkušnje za seboj kakor naše. Vkljub temu se je odtrgala od nas samo ena tovarišica, drugi so ohranili svojo stanovsko solidarnost častno in možato. To je najboljše jamstvo, da ne propademo, da izbojujemo polno pravico do obstanka in dosežemo boljše čase. Čim huje se nam godi, tem bolj se moramo strniti, saj smo ena rodbina. Zato naj se izvrši zborovanje v znamenju žive in trdne stanovske zavesti. Naj vsakdo smatra za svojo dolžnost, da se udeleži zborovanja. Vsako leto — eno zborovanje: zato pa — udeležba obvezna! Naj pride učiteljstvo Krasa pred delegacijo kot močna in zanesljiva četa.

Odbor.

Tudi razlog. Neka učiteljica je izstopila iz svojega društva, ker bo treba, kakor navaja, »izginiti to-

talno iz tužne Istre». Duhovit razlog, vreden slovenske učiteljice! »Iz tužne Istre». Ali vidite užaloščen obraz, poln bolesti in grenkobe? Ali čutite vso krivico — »totalno izginiti»? Poglejte, tovariši, tako se pokaže vse ogorčenje in vsa žalost! Ker bo treba »izginiti totalno iz tužne Istre», se izstopi iz društva! To je veliki protest, ker se tako počenja z učiteljstvom. Ako je učitelj dejal, da je treba tja, kjer je velika mošnja, je vsaj povedal, kakor je mislil: brez laži in ovinkov. Tu pa se vzdihla in se zavijajo oči »tužna Istra» — »totalno izginiti» — »gorje nam jadrnim!» Cankar je dobro poznal hlapce. Kmalu bo dvajset let, kar jih je bil do nazega slekel. Okoliščine so se za znamenje spremenile, slog je pa ostal isti, do pičice isti.

»Ah, ta brezbriznost,» je dejala Geni.

»In ta malomarnost,» je pristavila Minka.

In sta enostavno rešili vprašanje svojega kruhka in svoje časti. Jerman pa se je napolil v hribe in še danes omagaže na svoji strmi, skalnati poti zaradi tistih, ki ga z vzdihli in z zavijanem oči izdajajo.

Učiteljsko društvo za postojnski okraj bo imelo 25. t. m. ob 10. uri redni občni zbor v ljudski šoli v Postojni.

Dnevni red:

- 1) Poročila predsednika, tajnika in blagajnika.
- 2) Volitev novega odbora.
- 3) Volitev delegatov za deleg. zborovanje v Opatiji.
- 4) Gentilejeva reforma, poročila t. Dolgan.
- 5) Razno: Novi rod (poročila t. M. Kosova), Izobraževalni tečajji (J. Dolgan), Pevski zbor (F. Starman), Samopomoč (J. Furlan).

Tovarišice, tovariši, izvršite svojo dolžnost, udeležite se zborovanja polnoštevilno!

Odbor.

5) Kakšna gregorjanska pesem, izbrana izmed najbolj navadnih in lahko izvedljiva.

5. razred:

- 1) Dnevna molitev. — Ponavljanje iz učnega načrta v prejšnjih razredih.
- 2) Največji italij. svetniki.
- 3) Načela verskega življenja in naboženstva.
- 4) Zakramenti in obredi po katoliškem običaju. Verske pesmi.
- 5) Kakor v prejšnjem razredu.

Razredi višji od 6.:

- 1) Čitanje velikih ljudskih versko-vzgojnih del (n. pr. Fabiola) in italijanskih verskih klasikov (predvsem Manzoni).
- 2) Pesmi, kakor pod št. 5 razreda 4. in 5.

Didaktični predpisi in norme za pouk verstva.

1. — Učitelj se seznanja z duhom religiozne duše Aleksandra Manzoni v svrhu pouka po vseh razredih, od prvega do zadnjega. Ljubezen in otroški strah, ne hlapčevsko strahovanje; čut nebeškega in previdnosti naj se vžge v srcih s premišljanjem skladnosti stvari in moralnega življenja, ne toliko določenega potom aforizmov in pravil kakor predočenega v velikih ali ponižnih verskih osebnostih (naj se pomisli na kardinala Friderika in Lucijo).

2. — Če ni verski pouk prepuščen razredniku v vsakem razredu, naj se ure verstva tako razdele, da učitelj poučuje po raznih razredih s potrebnimi presledki, izogiba se, da bi se pouk nagnetel v zaporednih dneh.

3. — V osamljenih šolah z združenimi razredi ali po enorazrednicah, se poveri pouk verstva uč-

Iz zakonodaje

Učni načrti in didaktični predpisi

(Nadaljevanje).

I. Verstvo.

1. razred:

1) Kratka nabožna pesem za pričetek šolskega dne; takoj potem pregled, če so snažni otroci in šolska soba.

2) Verski pogovori.

3) Učenje prvih molitev.

4) Kratke in jasne misli in dogodbice, takoj razumljive, iz sv. pisma in evangelija.

2. razred:

1) Kakor v prvem razredu.

3) Kratek pouk o molitvah, naučenih v prvem razredu.

4) Kakor v prvem razredu.

5) Zgodbice iz starega testamenta.

3. razred:

1) Kakor v prejšnjem razredu.

2) Kakor v prejšnjem razredu.

3) Ciclus kratkih lekcij o Očetu.

4) Življenje Jezusovo.

4. razred:

1) Dnevna molitev. — Ponavljanje po učnem načrtu za prejšnje razrede.

2) Zgodovinsko čtivo katoliške vere, z ozirom na zapuščeno krajevne tradicije.

3) Pouk o božjih zapovedih.

4) Nabožne pesmi, ki pojasnujejo verski pouk tekom leta.

telju, ako je za to izrazil željo in je spoznan kot sposoben.

V šolah, ki imajo tri razrede, se poveri pouk verstva za vse razrede enemu učitelju, ako želi sam prevzeti in je za pouk usposobljen.

V šolah, ki imajo več ko tri razrede, se poveri pouk verstva enemu učitelju, če je voljan sprejeti in je usposobljen, za vsako skupino vzporednih razredov ali za skupino iste stopnje (n. pr. 3 prvi razredi; ali 1., 2. in 3. razred; 4. razred in naslednji.) Did. ravnatelj bo skrbel, da se isti osebi — izvzemši v slučaju «više sile» — ne poveri verski pouk v več ko treh razredih.

Ob urah, ko poučuje učitelj verstvo v kakem tujem razredu, bo učitelj tega razreda vežbal otroke razreda verskega učitelja v telovadbi, igrah ali jih zaposlil z razvedrili kakor navaja XI. paragraf teh načrtov.

Kadar bo želelo več usposobljenih učiteljev, kakor jih je potreba, poučevati verstvo, se bodo izbrali mlajši, upoštevaje gornje določbe.

4. — Kr. did. ravnatelj oz. kr. šolski nadzornik, kjer ni did. ravnatelja, se bo osebno sporazumel z najvišjo cerkveno oblastjo šolskega okrožja, da se izberejo učitelji za verstvo. O izberi bo poslal kr. šolskemu skrbništvu izkaz teh učiteljev, podpisanem od njega in cerkvene oblasti, ki izjavlja svoje mnenje.

A. Petje.

1. in 2. razred: prva stopnja pevskega pouka.

1) Zborovo petje po posluhu.

2) Vaje z intonacijo: po visokosti in jakosti ritmičnega čuta otrok, da jih empirično navadimo tolči dve- in tričetrtinski takt.

Didakt. predpisi za pouk petja v 1. in 2. razredu.

Pesmi morajo biti zelo preproste, a izbrane, da pospešujejo razvoj in vzgojo muzikalnega čuta otroka. Različne pesmi (patriotične, verske itd.) se izbirajo po krajevni, deželni, državni tradiciji, največ v obsegu od Si do Do. Vaje v petju naj se vrše v srednji legi, dotikajoč se le izjemoma skrajnih glasov, da se nikdar ne presiljuje glasovni organ.

Ritmične vaje, ki se vrše s ploskanjem, štetjem, telovadnimi igrami, posnemovalnimi kretnjami, pohodi, streme za tem, da otroci intuitivno spoznajo poudarke in potem različne čase (tempo) za tvorbo taktov.

Učitelj bo pričel, stopnjo za stopnjo, na najpreprostejši način, brez siljenja, naravno, spontano in kakor da je to potrebna posledica, izvajati iz naučenih pesmi nekoliko razumevanja glasbene pisave, na pr. zaznamovanje višine glasov. To bi bila pri-

prava za naslednja leta, v katerih mora iti pouk petja po posluhu vzporedno z osnovnimi nauki iz glasbe.

3., 4. in 5. razred: druga stopnja pevskega pouka.

3. razred:

1) Petje po posluhu.

2) Prvine glasbene pisave (pismeno predočevanje glasov razne višine: črte, note, violinski ključ).

3) Prvine glasbene figuracije (pismeno predočevanje glasov različne dolžine: cela, polovična, četrtinska nota in enake pavze).

4) Dve- in štiričetrtinski takt.

Vaje.

a) Nastava in lega glasu.

b) Čitanje, pisanje in petje brez in z intonacijo po naučeni pisavi (v obsegu oktave: Do - Do).

4. razred:

1) Zborovo petje po posluhu in prvi poskusi petja po notah.

2) Nadaljevanje pouka v notah: osminka in nje pavza, vezaj, točka za polovično in četrtinsko noto (podaljšana).

3) Praktično pojmovanje najenostavnejših intervalov (sekunde, terce, kvarte in kvinte).

4) Pojmovanje tonovske lestvice (skale) v duru.

5) Tričetrtinski takt.

Vaje.

a) Nastava in lega glasu.

b) Pisanje in čitanje not, posluževaje se pesmi, naučenih po posluhu.

c) Petje po notah, v kolikor so naučene. (Razširjenje obsega Si... Re. Pri vajah brez intonacije se lahko bolj razširi).

5. razred:

1) Zborovo petje po posluhu in po notah.

2) Nadaljevanje pouka po notah: šestnajstinka in nje pavza. Točka za osminko. Tercina.

3) Znak za višanje in nižanje glasu, opuščaj («križ» in «be»).

4) Pojmovanje nadaljnjih intervalov: seksta, septima, oktava.

5) Tonovska lestvica v molu.

6) Šestčetrtinski takt. Znamenja za gibanje, barvo in izražanje ter druga ritmična in pomožna fonična znamenja, kakor vezava, staccato, ritornel itd.

Vaje.

a) Nastava in lega glasu.

b) Pisanje in čitanje not, posluževaje se pesmi, naučenih po posluhu.

c) Petje po notah, kolikor so naučene; glasovni obseg Si...Re, bez intonacije tudi več.

d) Zaporedno in istočasno pevanje trizvokov v durju in molu.

ŠOLSKE VESTI

Šolska okrožja kr. uč. skrbstva Jul. Krajine.

Objavljajo se didaktična šolska okrožja, od katerih navajamo nekatera. Občine z lastno šolsko upravo niso doslej razdeljena v did. ravn. okrožja.

III. okrožje (Trst):

1. Milje. — Dolina.

2. Sežana. — Avber, Naklo, Lokev, Povir, Rodik, Velikirepen, Štorje, Gornje in Spodnje Vreme, Senadole, Famlje, Herpelje, Kozina, Tomaj.

3. Nabrežina. — Dutovlje, Kopriva, Skopo, Zgonik, Šempolaj, Slivno, Devin, Mavhinje.

4. Tržič. — Doberdob, Sela, San Canzian d'Isonzo.

5. Komen. — Gabrovica, Gorjansko, Škrbina,

Temnica, Vojščica, Pliskovica, Brje, Brestovica, Kobjeglava, Veliki dol.

6. Rihemberg. — Štjak, Dornberg, Stanjel, Šmarje.

7. Koper. — Marezige, Dekani.

8. Izola. — Pomjan.

9. Ajdovščina. — Sv. Križ, Lokavec, Budanje, Kamnje, Dol, Otlica, Erzelj, Gaberje, Goče, Podraga, Žablje, Šturje, Ustje, Vrhpolje, Vrtovin, Skrilje.

10. Vipava. — Lože, Planina, Col, Podkraj, Št. Vid, Slap, Vrabče.

IV. okrožje (Pulj):

1. Vodnjan. — Barbana, Sanvičenat.

2. Cres.

3. Lošinj. — Vel. Lošinj, Orsera.

4. Labinj. — Plominj, Beršec.

5. Sušnjeveca. — Boljun, Žminj, Draguč.

V. okrožje (Volosko-Opatija):

1. Volosko-Opatija. — Matulje.
2. Trnovo. — Jablanica, Sv. Ivan, Knežak, Kiolovče, Prem, Ratečevo, Zagorje, Smerje, Čelje.
3. Postojna. — Bukovje, Kačje, Košana, Št. Peter, Šmihel, Slavina.
4. Senožeče. — Lože, Hrenovica, Dolenja vas.
5. Podgrad. — Jelšane, Materija.
6. Lovrana. — Moščenice, Veprinac.

VI. okrožje (Rovinj):

1. Rovinj. — Kanfanar, Valle d'Istria.
2. Pazin. — Vodnjan.
3. Buzet. — Roč, Slum.
4. Buje. — Grožnjan, Portole, Motovun.
5. Umag. — Verteneglio, Cittanova.
6. Poreč. — Orsera, Vižinjan, Vižinada.
7. Piran.

X. okrožje (Gorica):

5. Smartno-Kojsko. — Biljana, Medana, Kožbana.
6. Miren. — Bilje, Opatjeselo, Štandrež, Vrtojba, Š. Peter, Prvačina, Renče, Vogersko, Sovodnje.
8. Šempas. — Ozeljan, Osek-Vitovlje, Trnovo, Černiče, Gojače.
9. Solkan. — Sv. Florijan, Podgora, Ločnik, Grgar.

XI. okrožje (Tolmin):

1. Tolmin. — Volče.
2. Kanal. — Avče, Anhovo, Bate, Banjšica, Kal, Deskle, Ročinj.
3. Kobarid. — Breginj, Kred, Drežnica, Idersko, Livek, Libušina, Sedlo, Trnovo.
4. Sv. Lucija. — Grahovo, Podbrdo, Ponikve, Čepovan, Tribuša, Lokvica.
5. Idrija. — Spodnja Idrija, Dole, Godovič, Črni-vrh, Vojščica.
6. Cerkno. — Št. Vid, Šebrelje.
7. Bovec. — Strmec, Čezsoča, Log, Serpenica, Soča, Trenta.

Stavka na tolminskem učiteljskišču. Uradni demanti, ki ga je Uč. listu poslalo predsedništvo tolm. učiteljskišča, nas sili, da ugotovimo nekatere podrobnosti stavke same:

1. Do stavke je prišlo radi izredno stroge klasifikacije prof. Pavlina v obeh dvomesečjih. Primeri: V prvem dvomesečju se je pisala naloga iz matematike v I. višjem letniku. Klasifikacija: Najboljši red 6, kar pa sta le dva dosegla; vsi ostali redovi so bili slabši. — V drugem dvomesečju se je pisala matem. naloga v III. viš. letniku z naslednjim uspehom: od 35 gojencev je dobilo 13—15 negativne rede (od 5 do 0).

2. Dijaštvo je bilo redovano v matematiki in fiziki tudi če ni bilo vprašano. Dijakinja je dobila red, dasi ni bila vprašana in ni tudi naloge pisala. Spričevala s takimi redovi je delil v nekem razredu ravnatelj sam. Ko so se začele gojenke pritoževati radi redov, ni hotel o tem slišati, češ, da ni njegova zadeva.

3. Proforski zbor je bil o namerah dijakov poučen. Eden izmed profesorjev je v nekem višjem letniku celo svaril pred stavko, ker da je upor proti državi. Drugi pa je hvalil celo med stavko enega izmed izključenih dijakov, češ: Takih fantov nam manjka. Dijakinji, ki se je pritožila pri njem čez prof. Pavlina, je dejal vpricho vsega razreda: Skloftajte ga! Tudi je menil nasproti dijakom, ko je že vrelo, da se čudi, ker je vse mirno.

4. Izključenj so bili naposled trije dobri dijaki, baje še predno se je o izključenju izjavilo kr. šolsko skrbstvo v Trstu. Nekateri profesorji, ki so

bili deloma na strani dijakov, se jih niso upali braniti, ker je afera postala — protidržavna.

Vsaki izmed naštetih točk bi lahko dodali obsežen komentar. Jasno pa je že iz navedenega, da so trije izključeni dijaki žrtve drugih, da njih sekundarna krivda ne upravičuje drakonskih odredb predsedstva učiteljskišča in da bi se dala z nekolikimi prijaznimi zagotovili urediti zadeva pravočasno brez najmanjših nerednosti. Zato pa je ta skoz in skoz vzgojna zadeva žalostna in ima svojo veličino dejstvo, da je ena izmed gojenk tudi danes še pripravljena vzeti nase krivdo treh žrtev.

Izkušnje za did. ravnatelje. Kakor je naš list že poročal, niso imeli posebne sreče priglašenci k tem izkušnjam. Velika večina jih je padla že pri pismenih nalogah. Strokovni listi so se spotikali, češ, da imajo srečo tisti, ki znajo lepo sukati besede, ki govore o stvareh, ki jih nikdar niso izvršili in ki obljublajo, česar ne bodo nikdar držali.

Izpraševalna komisija je pred kratkim izdala poročilo o pismenih nalogah, ki nam kaže, v kakšnem bujnem cvetju je frazerstvo med aspirantj na prijetna in vabljiva mesta državnih učnih ravnateljev. Škoda bi bilo pustiti pozabljenju vso njih modrost, zato navedemo nekaj cvetk. Neki tovariš opiše osnovno šolo tako-le: «Še pred kratkim je imela obednico, v kateri so banketirali čitanje, pisanje in računanje, ter so požirali pastete in cvrtje, ki jim jih je lepo pokladal kuhar, učitelj.»

Solo prihodnosti si je nekdo tako zamislil: «Naj požene nova šolska rastlina, plodna dobreğa, ki so nje seme že dolgo časa varovali veliki duhovi, apostoli, ki so imeli prižgan plamenček, braneč ga s krvjo svojega srca!»

Neki modroslovec pravi v nalogi: «Poleg tega, da smo državljeni zemlje, smo tudi državljeni neba... pa dasi bivamo stalno na zemlji, potujemo vekomaj v nebo.»

Nekdo razlaga, da «so mnogi in naravni razlogi, vsled katerih ne more šola sprejeti med svoje klopi otroka že takoj ob rojstvu.»

S takimi izvirnimi izdelki ni kaj začeti. Zato se v tolažbo padlim razglašča, da bodo smeli kr. proveditorji sestavljati izkaze učiteljev, primernih za mesta didakt. ravnateljev, tudi brez izvršenih izkušenj. To pomenja, popolnoma zavreči Gentilejevo reformo in njene zahteve po znanju ter odpreti na široko vrata zlorabam. Mnenja smo, da Gentile vendar tega ni zaslužil. Najbrže tudi ni pričakoval, da bodo nazadnje poganjale take — rastline iz njegovega semenja.

Izkušnja iz italij. jezika so na kr. proveditoratu napravili sledeči učitelji(ce): Antonicich Ivan, Bratuž Marijan in Alojzij, Kurelič-Kopitar Marija, Mogorović Matko, Obici, Šuligoj Josip in Toroš Josip. — Izkušnja je obstojala iz razgovora o šolskem in zasebnem življenju izpraševancev, iz slovnice (splošno o govornih razpolih in analiza) ter iz slovstva o onih delih, ki jih je izpraševani sam čital (glavne osebe, kraj, čas dejanja).

Ustna izkušnja za didakt. ravnatelje. Ministrstvo za pouk (glavno ravnateljstvo za osnovni pouk) je 27. marca poslalo naslednja navodila kr. proveditorjem:

a) Program za ustno izkušnja kandidatov zahteva iz pedagogike: 1) obravnavati eno pedagoško delo italijanskega modernega pisatelja; 2) poročati o autobiografskem delu, izbranem izmed tistih, ki so navedeni v programu; 3) razložiti mesta, izbrana po komisiji v enem izmed del, ki jih navede kandidat od onih v programu.

b) Pri izkušnji iz zgodovine «risorgimenta» naj kandidat poroča o nekaterih delih iz zgodovine, primernih za mladino, ki jih je čital, ali o pesmih, ki govore o najslavnejših dejanjih iz «risorgimenta».

c) Iz zgodovine italijanskega slovstva mora vsak kandidat, med drugim navesti, katera dela vsaj treh klasikov pozna, ker jih je sam čital.

d) Enako mora kandidat predložiti komisiji izkaz italijanskih ali tujih pisateljev za mladino, ki jih je sam preučeval s posebnim veseljem ter navesti, katera dela pozna, ker jih je sam čital.

e) Tudi za izkušnjo iz fizike in prirodznanstva mora kandidat navesti, katera klasična dela je čital za pripravo k izkušnji.

f) Za ustno izkušnjo iz matematike naj kandidat navede, alj je čital kako poljudno razpravo tipa «Laisent»: Pričetek matematike.

Kandidati, ki se pripuste k ustnim izkušnjam, morajo potom kr. proveditorata predložiti učnemu ministrstvu izkaz del, o katerih govore točke 1., 2. in 3. tega razglasa.

Književnost in umetnost

Kokošji rod. Mladim in starim v pouk in zabavo. Napisal: Josip Ribičič. Založila «Narodna knjigarna» v Gorici 1924. — «Kokošji rod» je sedem satir na človeka in njegove slabosti: na sanjaštvo o dobrem (Nadloga), lepem (Umetnik), na nečimernost in oholost (Gospa Krasnokrila), na fanatični nacionalizem (Kikiriki in Kukeriki), na sleparstvo (Izkušnjavec), prepirljivost (Izgubljeni dom) in svobodohlepnost (Kokot). Prve štiri so zgrajene individualističneje. — pričajo že naslovi —, ostale tri pa razčlenjajo vprašanja družbe v njeni skupnosti. Vse so zanimive, a prve štiri imajo izraziteje nosilce dejanja, zato so boljše. Najduhovitejša je gotovo «Kikiriki in Kukeriki». «Izkušnjavec» je medel, ker je fabula kot kolektiven pojav redkejša v življenju. «Kokotu» nedostaje prepričljivosti (motiv se približuje onemu v «Izgubljenem domu»), ker je dejstvo, da se v družbi po padcu ene avtoritete vedno uveljavi druga. Celotno pa je «Kokošji rod» prijetno čtivo, ki šiba človeške slabosti, ne da bi se pisatelj izgubil v banalnost ali hipersteticizem, ki sta dve najbližji nevarnosti takih del. Jezik je lahкотen in prozoren, nasejan tu in tam s paradoksi in z ironijo, ki spominja večasi avtorja «Vinjet» in «Pohujšanja v dolini Šentflorjanski». Zbirka je vkljub resnosti vodilnih misli polna zdravega humorja. Posnamem nekatera mesta kot primere:

Birič, suh, črn petelin, ki se je neprestano priklanjal pred gospodarjem, je preštel (zrna) in dejal: «Prav je!» (Str. 6.)

Umetnik: Hodil je okrog ves mršav in reven, sebi in vsemu kokošnjemu rodu v napotje; gledal je nekam v daljavo in ni videl zrna pred seboj, stal je nepremično sredi poti, po kateri so se izprehajali dostojanstveniki kokošjega rodu in se ni ognil veljakom. Neprestano so ga morali pehati v stran. Če ga je kdo kaj vprašal, je povedal že tako resnico, da se je zameril vsakomur. (Str. 11.)

Kukeriki: «...nihče bi se vanj ne obregnil, da nima napake, ki je protizakonita: ne kikirika kakor mi, ampak kukerika. Kaj naj ukrenemo, mogočni gospodar? Ako ga pustimo kukerikati, zastane vse delo; promet se ustavi, zakaj vse bi ga hodilo poslušati; mladina bi se pohujšala, zakaj takoj bi začela kukerikati, samo da bi jezila stare; enotnost države bi se zamajala, ker bi kukerištvo gotovo

Kandidati, ki po normi čl. 7 kr. dekreta 11. marca 1923, št. 589, delajo le iz pedagogike, šolske zakonodaje in zemljepisa ustno izkušnjo, ne predložijo drugih navedb.

Kandidatj pa, ki delajo vso ustno izkušnjo, morajo javiti tudi imenik del in pisateljev kakor zahtevajo točke b), c), d), e), f) gornjih navodil.

«La scuola al Confine». Izšel je zvezek št. 6—7 (marec—april). Prinaša razne dekrete in okrožnice za osnovne in srednje šole, kakor tudi krajše članke in šolske vesti.

«NOVI ROD». Prosimo poverjenike, da poravnajo zastalo naročnino. Bliža se konec šolskega leta in se IV. letnik zaključuje. Uprava.

Err. corr. V obrazcu urnika, priobčenem v 9. št. lista, je napaka v številu ur. Petje, risanje, pisanje, recitacija imajo odmerjeno 2½ uri in ne 4. Za razred je tedensko 25 in ne 35 ur.

prišlo v modo in stopilo v boj zoper kikerištvo, — skratka, mogočni gospod: obstoj države je v nevarnosti, — ena noža tvojega prestola se majel» (Str. 33—34.)

Imeniten je popis Diplomata: Oči je imel vedno napol zaprte, da ni nihče vedel, kam gleda. Kadar je govoril resno, se je smehljaj in kadar se je šalil, se je držal modro. Vsi so se ga bali in zaradi tega je bil pri glavarju v velikih časteh. Poznal je vse petelinje rodove — celo z divjim petelinom se je nekoč pogovarjal. (Str. 35.)

Kaj je pravica, beremo na str. 64: Obsojenec je moral ubogati, se spraviti s sovražnikom in prinesiti določeno število zrn žita na oltar pravice, to je: pred poglavarja, ki je zrna mirno spravil v svojo goščo, medtem ko mu je obsojenec pripovedoval, kako je izvršil ostalo naloženo mu kazen. Kdor pozna prepirljii kokošji rod, si lahko misli, da je imel Kokot veliko dela in njegova pravica veliko dohodkov.

V isti satiri: «Ako je brezdomovinec, naj ostane med nami, dvorišče je veliko, hrana na njem dovoljna in tudi v kokošnjaku se bo našel prostorček. Čim več nas bo, tem več bo pridnih kljunov in tem več skupnih koristi!» (Str. 65.)

«Kokošnji rod» ima veliko takih mest. Kritika je razglasila, da so novelice namenjene mladini, kar pa je zgrešeno. Delo bi prišlo bolj do veljave, če bi bilo založništvo skrbelo za dostojnejšo izdajo. Od iste založbe smo vajeni drugače opremljenih publikacij. Pri nas pa so žal v knjižnih stvarih mogoči celo — osebni razlogi, v dokaz naše neoporečne kulturnosti. J. Pahor.

T. Metod Peternel je razstavil v Gorici svoje intarzije-slike. Kakor poroča «La voce di Gorizia» v številki 8. maja, so umetnine zbujele posebno pozornost, ker so vredne občudovanja radi visoke tehnike, dovršenosti risbe in radi globokega občutja. Umetnik je intarzijo spremenil iz dekorativne umetnine v samostojno sliko, ki naj bi bila trajnejša od barvnih slik. Nj mogoče še reči, v koliko se bo njegov namen posrečil, ker se na ta način intarzija prej ni izdelovala. Vkljub temu so razstavljene stvari znamenite vsled svoje umetniške vrednosti.

T. Josip Štrekelj, šol. voditelj v Komnu, je nenadno premeščen v Štomaž pod Štjakom. — O tej premestitvi bomo še govorili.